

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Fred Rasmussen:
Nogle Erindringer

NOGLE ERINDRINGER

ANDELSBOGTRYKKERIET I ODENSE

FRED. RASMUSSEN

NOGLE ERINDRINGER

TRYKT SOM MANUSKRIFT

1943

FORORD

Disse Erindringer er kun nedskrevet for mine Efterkommers Skyld. Børn og Svigerbørn har opfordret mig til det, og saa har jeg vovet Forsøget.

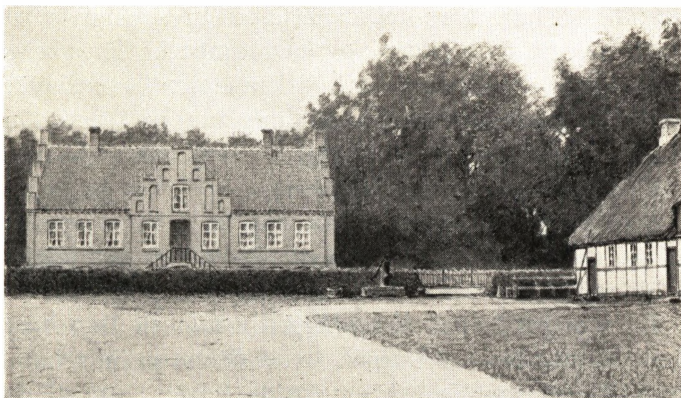
Tænker jeg tilbage paa min Ungdomstid, da jeg skulde skabe mig en Fremtid og en Livsstilling, maa jeg erkende det gamle Ords Rigtighed, at al Begyndelse er svær. Det kan være vanskeligt nok for en ung Mand eller Kvinde at komme i Vej. Man faar let den Tanke, at man ikke duer til noget og synes, man savner alle Forudsætninger til det, man gerne vil.

Hvis der blandt mine Efterkommere skulde være en og anden, der har tabt Troen paa sig selv, men ved at læse disse nøgterne Optegnelser faar Selvtilliden, Energien tilbage, saa er mit Ønske og Formaålet med, hvad her er optegnet, naaet. Og jeg beder mine Læsere undskylde, at jeg har benyttet Jegformen saa meget, for jeg er vel vidende om, at jeg kun er en Del af det Hjem, det er lykkedes mig at skabe.

Fred. Rasmussen

Fred. Rasmussen.

Kragssberg.

MIT BARNDOMSHJEM

Jeg er født den 4. April 1868 paa Kragssberg i Vor Frue Landsogn under Odense Købstad. Men allerede 1870 solgte Far Gaarden og flyttede til Odense. Vi boede i Ejendommen Vesterbro 47 paa 1. Sal. Efter nogle Aars Forløb flyttede vi til Nedergade, og da vi havde boet der et Par Aar, byggede Far Nr. 33 i Albanigade, og der opvoksede vi tre yngste. Vi var sex Søskende.

Da jeg var fem Aar, døde Far. Det var Mandag den 21. April 1873, Klokkeren 1 Nat. Han var kommen i Klemme i Porten mellem Vognen og Muren, og dette fremkaldte hans Sygdom og tidlige Død. Jeg har selvfølgelig kun faa Erindringer om min Far og maa derfor benytte mig af, hvad mine ældre Søskende har fortalt.

Nitten Aar gammel var Far Avlskarl paa Juulskov ved Nyborg. Han var en energisk, dygtig og velagtet

Mand, og han blev meget brugt som Raadgiver af Smaafolk dels i Birkende og i Omegnen af Kragssberg. Han havde det Omdømme i Birkende, hvor han havde været Sogneraadsformand, at han var en meget fin Stilist. Det fremgaar førøvrigt af den gamle Sogneraadsprotokol, som han førte.

Som ivrig Venstremand var han med til at oprette »Fyns Tidende« og var en af de første Aktionærer i Bladet.

Da han boede paa Kragssberg, fik han en Dag Brev fra Politimesteren i Odense, hvori denne paabød ham, at Hunden paa Kragssberg skulde holdes lænket, da Folk fra Byen havde klaget over, at de ikke kunde gaa i Fred for den og ikke turde gaa forbi der. Far svarede skriftlig tilbage, at han skulde gerne holde Hunden lænket, hvis Politimesteren vilde sende en Betjent op og patruljere ved Kragssberg, saaledes at man paa Gaarden kunde være i Fred for Byens Befolkning. Far hørte ikke mere om Hunden.

Senere i en tør Sommer gik Brønden paa Kragssberg tør, og Far sendte derfor en Vandvogn ind til Odense for at hente Vand. Der var dengang to store Brønde med tilhørende Svingpumper paa Flakhaven, og Politimesteren skrev igen til Far og forbød ham at hente Vand i Odense. Paa dette svarede han i et høfligt Brev, at saafremt han ikke maatte hente Vand i Odense, kom hans Mælkevogn heller ikke mere til Byen. Men han vilde ogsaa gerne gøre opmærksom paa, at han havde Ret til at hente Vand der, da han havde betalt sin Vandskat til Byen. Politimesteren lod heller ikke denne Gang høre fra sig.

En Gang var Far i Ejby med en Hest, der skulde beslaas, da en Vejfarende kom til og spurgte, hvor den kloge Kone boede. Der var nemlig saadan en, der kvak-salverede i Ejby dengang. Men Far svarede strax: »Her bor ingen tovlige!«

Saadan var Far — hurtig i Tanken og hurtig i Replikken.

Han var en alvorlig, kristen Mand. Naar han kørte ud om Aftenen, sagde han altid: »Saa kører vi i Guds Navn«, og saa satte han Hestene i Gang.

Et tydeligere Billede af, hvad Far betød for Egnen og Hjemmet, faar vi igennem den Nekrolog, som Folkebladet *Fylla* bragte i Nummeret for 26. April 1873. Det hedder heri:

»Ja, frem! ti Maalet Du ikke har naaet
 med Sulet paa Bord;
 fra Frimands-Ret og til Stormands-Daad
 saa gaar Vejen i Nord.
 Ja frem med Hjælp i den trange Tid,
 med Skatten Du har i Gæm,
 med Folkets slumrende Kraft og Vid —
 fræm Bondemænd, fræm!«

Lad denne Manelse klinge med, idet vi idag skal søge at genkalde i Mindet nogle Hovedtræk af en dansk Bondes Levnedsløb, en Mand, hvis Navn vel ingensinde har lydt i alle Munde her i vort lille, elskede Fædreland, men hvis Navn dog har været kendt viden om i den Egn af vort Fædreland, hvor han nærmest var sat til at virke. Han var en Mand med mere end almindelige Evner, og han sparede dem ikke, da han var i sin

Manddoms Kraft. Han elskede sit Fædreland og elskede Friheden, ikke blot for saa vidt, den naaede ned til det Lag i Folket, hvortil han hørte, men han ønskede den udstrakt til den allerfattigste og ringeste i Samfundet, som kunde og vilde nyde godt af den, og han vedblev derfor, saa længe han aandede, at være, hvad vi jo nu kalder en oprigtig Venstremand, ja, han var saaledes stadig med i den Fylking, der til hele Folkets Tary kæmpede mod alle kunstige og urimelige Særrettigheder . . .

Rasmus Rasmussen var født i Ferritslev, Rolfsted Sogn, den 29. Marts 1810, hvor hans Forældre, Faderen hed Rasmus Hansen, havde en Fæstegaard, og han havde flere Søskende, som han dog alle overlevede. Indtil sit 21de Aar, altsaa til 1831, var han hjemme hos sine Forældre, hvor han blev vænnet til strængt Arbejde baade hjemme og til Hove, paa Herregaarden Hellerup under Stamhuset Ravnholt, Sehestedt Juulernes Herresæde. Han har fortalt for sine Nærmeste, hvorledes han der efter den Tids Skik kørte eller pløjede med Firspand, og hvorledes han der stundom havde maattet ase over Evne. I det nævnte Aar kom han til Juulskov ved Nyborg, hvor han i 3 Aar gjorde Tjeneste som Avlskarl, indtil han 1834 kom til at tjene hos sin Farbroders paa Vøjremosegaard i Birkende Sogn, hvor han siden tilbragte sine kraftigste Manddomsaaar, idet han efter Farbroderens Død blev dennes Eftermand (1836). Efter at Sognefolket ved Sogneforstanderskabet havde faaet Myndighed til at skøtte sine egne Sager, faldt Valget 1842 paa ham, som efterhaan-

den satte sig saaledes ind i vor brogede Lovgivning med sine romerske Irgange og uklare, blandede Sprog, at han ikke stak op for Folk, som ligefrem var oplærte deri, hvortil han ogsaa fik særlig Lejlighed, da han (December 1846) blev udnævnt til Sognefoged for Birkende Sogn . . .

Nu kom 1848 med Folkefriheden, og her var Rasmus Rasmussen øjeblikkelig med. Den 8. Marts underskrev han og 44 andre Bondemænd af Rynkeby, Birkende, Stubberup og Revninge Sogne, sammen med Sognepræsten i Rynkeby, Mag. K. F. Wiborg, en »Erklæring«, som de lod indrykke i »Fyens Avis« Nr. 51 og bad ført videre ud af andre Blade, og som gik ud paa at hævde, hvilken Fare der var ved de Udsigter, Kongebrevet af 28. Januar stillede os, idet Danmark derved ikke vilde være værget og Folkefriheden ikke tryk, og at det var nødvendigt, der snarest muligt efter en frisindet Valglov sammenkaldtes en almindelig Rigsforsamling (for Kongeriget Danmark og Slesvig). »Danmark til Ejderen!« var Løsenet . . .

Efterhaanden udvidedes Rasmus Rasmussens Virksomhed i Almenhedens Tjeneste; han var i en Række af Aar Lægdsmand, Medlem af »Kommissionen« for Høveriets Afløsning og for Jagtens Afløsning, var Jordboniteringsmand, efter Loven af 4. Juli 1850, samt Vandsynsmand efter kongelig Lov af 26. Juli 1846, var i sin Tid Afløsermedlem af Odense Amtsraad og i Aarene 1855—59 Landstingsmand for 6te Landstingskreds. Mod Vilkaarligheder af Øvrigheden eller af andre Magthavere mod Folk, som ellers tit stod værgeløse

over for dem, mod saadant var han ikke skaansom, som det kendtes baade for Domstolene og i Bladene. Saaledes holdt han i Foraaret 1850 Hus med Toldvæsenet i Odense . . .

Saa revsede han en Distriktslæge, fordi han mod Loven tog Penge for Vidnesbyrd til Soldater, som var bleven Krøblinger i Krigen og søgte den Hjælp, der var dem lovet, saa en anden, fordi han mente, han ved Forsømmelse havde udsat en Barselkvinde for Livsfare . . . Saa er det et Amtsraad, han gaar i Rette med, fordi det opretholder Ledde paa alfar Veje, til Hinder, Tidsspilde, ja Livsfare for Folk, og saa fremdeles, saa det er let at gætte, at skaffede han sig Venner blandt Folk, der nød godt af denne Virksomhed, saa kunde han heller ikke slippe for at faa sine Uvenner, om end det heller ikke kan være andet, end at han vandt mangen Hædersmands Agtelse, trods det, at det kom til at gaa ud over deres Fejlgreb; thi her er dog, Gud ske Lov, endnu Adelskab i Danmark!

1853 giftede Rasmus Rasmussen sig anden Gang med Susanne Larsen fra Blanke ved Middelfart. Hun lever efter ham med 4 Sønner og 2 Døtre. I Foraaret 1861 flyttede han til Kragssberg under Frue Landsogn i Odense. Og skønt han 1866 tog levende Del i Valgkampen for Junigrundloven, saa trak han sig dog nu mere og mere tilbage i Huslivet, og i Foraaret 1870 solgte han Gaarden og har siden tilbragt sine sidste Dage i Odense, hvor han dog endnu vedblev at virke og følge med bedre end de fleste, ja, var altid paa Færde, naar der

skulde vælges paa ny til Byraad eller Rigsdag, og her havde han valgt L. Helweg til sin Præst . . .

Nytaarsaften, da han havde været i Kirke, lod han sig ved Hjemkomsten forstaa med, at det var sidste Nytaarsaften, han saaledes var samlet med sin Familie her, og kort efter fik Brystsygen Overhaand, saa

Sanne Rasmussen.

R. Rasmussen.

han maatte holde Stuen og Sengen. Kræfterne tog af Dag for Dag, uden at han dog led synderlig ondt. I Lørdags nød han sidste Gang den hellige Nadvere, og Natten imellem Søndag og Mandag i Midnatstimen sov han stille hen . . .«

Mor sad nu ene tilbage med seks Børn — vi tre yngste var ukonfirmerede. Det var vist ikke lige let for hende til enhver Tid. Jeg var ikke særlig optaget af Skolen, men interesserede mig mere for Duer, Kaniner

og Leg. Da jeg var tolv Aar, døde Mor af en Brandbyld paa Halsen. Det var et smertefuldt Sygeleje.

Jeg husker hende som en statelig Kvinde og som en gudhengiven Sjæl. Hun lærte os — som enhver god Mor — at bede til Vorherre, Aftenbøn og Morgenbøn, og formanede os til at være ærlige og gode Børn. Det var den dybe Grundtone i hendes Opdragelse, og vi forstod, at det var hende en Hjertesag.

Bror Kristian var i Blanke hos Morbror og jeg i Roerslev hos Moster Maren, men jeg var i Blanke den Dag, da Landposten kom med Brev til Morbror — han brød hurtigt Brevet, læste det og sagde saa lavmælt: »Nu er jeres Mor død, Dreng«. Kristian og jeg brast i Graad. Vi forstod noget af Alvoren, selv om vi ikke forstod alt.

UDEN FORÆLDRE

Barndomshjemmet var nu opløst. Bror Niels havde lige taget sin Afgangseksamen fra Polyteknisk Lærestanstalt og var nu Lærer ved Vallekilde Folkehøjskoles Haandværkerafdeling. Søster Marie var forlovet og blev gift med Manufakturhandler A. P. Petersen, de boede Vestergade 29 her i Odense. Bror Rasmus var Forvalter hos P. Skov paa Bukshave ved Haderslev. Søster Laura kom ud paa Hedvigslund som ung Pige i Huset — til Selskab og Nytte. Bror Kristian kom fra Morbror i Blanke op til Galtrup Drengeskole, og jeg blev hos Moster Maren.

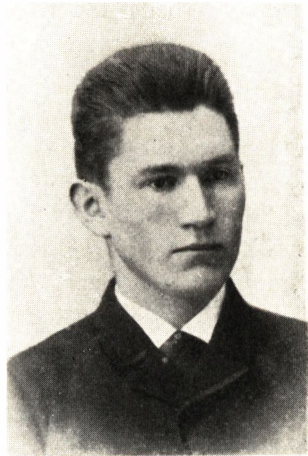
Det var et stort og haardt Savn for os begge at miste

Mor. Jeg kom til en god Moster og Onkel, Gaardejer Søren Nielsen og Hustru, Roerslev. Jeg havde fire gode Kusiner, som tog sig af mig paa bedste Maade.

Jeg kom altsaa ud af Realskolen i Odense og i Roerslev Skole hos Lærer Højer, der samme Aar tog

12 Aar.

19 Aar.

sin Afsked. Den ny Lærer hed Kristian Himmelstrup, og med ham kom der nye Tider til Roerslev Sogn. Han gik bort fra Katekismusterperiet og var en af de Lærere, der holdt Friskole i Statsskolen. Han oprettede Aftenskole og holdt Foredrag, og ligeledes blev der oprettet Skytte- og Gymnastikforening, ja tilmed et Bibliotek. Der kom Liv i Folk.

UNGDOMSHJEM PAA LANDET

Efter to Aars Skolegang i Roerslev blev jeg konfirmeret i Asperup Kirke af Pastor Lassen, det var i April 1882. Jeg blev saa hos Moster Maren og Onkel Søren til mit syttende Aar. Mine ældre Søskende mente, at det var bedst for mig saadan, og det var det maaske ogsaa, selv om man kunde synes, det var en mærkelig Idé, at en Dreng fra Byen skulde flyttes til Landet og have sin Uddannelse for Livet der med Skolegang hver anden Dag. Og dog vilde jeg ikke undvære min Ungdomstid paa Landet. Jeg har faaet Indsigt i Landbolivet og fulgt det i alle Enkeltheder. Gaarden var paa 80 Tdr. Land, og jeg gik Uddannelsen igennem som en anden Bondeknøs. Jeg begyndte som Dreng, tredie Karl, anden Karl.

Det var en meget gammeldags Egn med gamle Skikke. Bønderne gik klædt i Vadmel og Hvergarntøj baade til Hverdag og paa Søn- og Helligdage. Kun meget faa havde Købetøj, det vil sige engelsk og tysk Bukskind. Kvinderne begyndte dog at smykke sig med spraglede Forklæder og Hovedtørklæder.

Der var store Gilder paa Egnen, mest om Efteraaret og ved Juletid. Hver Gaard skulde have sit Gilde, naar Efteraarsslagtningen var overstaaet, og sit Julegilde, naar den Tid kom. Det var almindeligt, at der blev serveret Flæskkesteg, Oksesteg, Høns og Ænder, men det kunde ogsaa hænde, at der var Gaasesteg. Dertil kom flere Slags Syltetøj og Frugtgeleer, Kransekage, Lagkage og Æblekage. Der var ingen smalle Steder. Snapsene

blev der ikke sparet paa, og Humøret steg. Konerne fik enkelte Snapse — Mændene flere.

Til daglig spiste vi af fælles Fad. Der blev sat to store Fade ind paa Spisestue- eller rettere Folkestuebordet, som der laa Voksdug paa. Naar vi fik Grød, blev

Moster Maren.

Morbror N. H. Larsen.

der slaæet et Kors i Grøden med en Ske. Vi var fire om hvert Fad, og et kvart Fad Grød kunde nok glide ned. Om Smørhullet i Midten var vi fælles, og vi dyppede efter Tur. Karlene sad ved den ene Side, men Pigerne stod ved den anden Side af Bordet, for paa den Tid fra omkring 1870 til 1900 maatte Pigerne ikke sidde under Maaltiderne, — selv om de kom fra strengt Markarbejde. Det var ligegyldigt, om vi fik Grød, Suppe med

Boller, Mælkebrød eller Øllegrød, saa langede vi til samme Fad.

Naar vi fik stegte Sild, var det almindeligt, at Karlene tog Sildesjælen, anbragte den paa Spidsen af Gaflen og vippede den op paa Loftet, hvor den klæbede sig fast. Efter et saadant Kast udbrod Pigerne gerne: Nej Hans! eller Peter, eller hvad nu Vedkommende hed. Det var jo Pigerne, der skulde gøre Loftet rent ved Hovedrensningen en Gang om Aaret.

Vi spiste med Træskeer, og naar man var færdig, slikkede man sin Ske omhyggeligt af paa begge Sider og satte den fast ved Vindueshaspen, hvor den sad til næste Maaltid. I Mellemtiden var den Hvilested for Fluerne, og dem var der mange af.

Ligeledes var det almindeligt den Gang, baade i By og paa Land, at der var anbragt Spyttbakker saavel i private Hjem som paa Kontorerne i Byen.

Folk var ikke saa pilne den Gang som nu og tænkte ikke over, at det var sundhedsfarligt, saa det var naturligt for dem at fortsætte i den gammeldags Trummerum. Var vi paa Markarbejde, drak vi Øl af samme Dunk eller Lejle. Kom der Fremmede, var det almindelig Skik og Brug, at Mændene fik Værtens Pibe at ryge af. Han tog Piben ud af Munden, tørrede Spidsen med Fingrene og rakte den til Gæsten og sagde: »Et lille Sug!«

Det var et godt Madsted hos Moster Maren. Til Morgenmaaltidet fik vi Øllebrød, stegt Flæsk og Kaffe. Til Mellemmad Klokken halv ni to store Skiver Rugbrød med Paalæg. Disse Rundtenommer, som vi kaldte dem,

var mindst dobbelt saa store som to hele Skiver af et otte Punds Rugbrød i Dag. Klokken tolv spiste vi Middag, og var det Sommer, holdt vi Middagshvil og drak Kaffe, før vi tog fat igen, indtil vi ved Firetiden fik Eftermiddagsmellemmad som om Formiddagen. Efter Fyraften Klokken halv otte fik vi Mælkegrød. Saa var Dagen forbi, og Aftenen tilbragte vi i Reglen paa Landsbygaden sammen med Byens andre unge Mennesker.

Sytten Aar gammel fik jeg Plads som anden Karl hos Ole Nielsen i *Fuldbj* ved Sorø. Aaret efter tog jeg til *Pedersborg*, der ligger i Nærheden, og blev første Karl hos Gaardejer Kresten Jensen, og senere blev jeg det samme hos Andreas Rosager i *Vejstrup* nede ved Svendborg. Det var i Provisorieaarene med det stærke politiske Røre og mange Oplevelser med de lyseblaa Gendarmer. De Mennesker, jeg tjente hos, var alle gode, dygtige og stræbsomme, ja kristne Mennesker, der vilde det bedste, og det var en Oplevelse for mig at være i deres Hjem. Hver Aften var vi alle samlede i Dagligstuen og tilbragte der nogle hyggelige Timer med Samtale og Oplæsning.

SOLDAT OG PAA HØJSKOLE

I Efteraaret 1887 gik jeg paa Session og blev taget til Infanterist, men da jeg først skulde melde mig i Odense den 1. April, mente jeg, det var godt at samle lidt flere Kundskaber, inden jeg blev Soldat, og tog saa den Vinter paa *Vejstrup Højskole* hos Jens Lund. Det var en herlig Tid. Vi hørte Foredrag om Rigets gode

Mænd og Kvinder og om verdenshistoriske Personligheder, saa vort Syn løftedes, og vor Horisont udvidedes. Dertil kom det daglige Samvær med jævnaldrende, gode Mennesker. Et godt Kammeratskab i Ungdommen er en Skat for hele Livet. — Foraaret kom, og jeg

20 Aar.

meldte mig som Rekrut ved 16. Batallon 3. Kompagni. Det var en frisk Sommer, men Soldatertjenesten gav ikke noget at bygge videre paa, og da jeg var færdig og fremdeles syntes, der manglede noget i min Uddannelse, tog jeg den følgende Vinter paa *Askov Højskole*. Det blev en Oplevelse, jeg ingensinde glemmer, og jeg fandt snart, at en enkelt Vinter ikke var mig nok. Om Sommeren tog jeg Plads som Forkarl paa *Kopsholt*

ved Hovslund i Sønderjylland. Det var en Ejendom paa 200 Tdr. Land, og den Plads var der ikke meget ved. Der var Slæb fra Morgen til Aften, og det var en streng Sommer. Vi begyndte Kløkken fire om Morgenen og fik først Fyraften halvotte om Aftenen.

Egnen var kedelig, men det var en Oplevelse for mig, naar jeg om Søndagen tog til *Bovlund* og hørte Fri-menighedspræsten L. B. Povlsen. Paa den Tid samledes

der Penge ind til den ny Frimenighedskirke, og jeg husker, at jeg en Søndag ved Kirkesalen gav Bonde Refslund, Bovlund, en Guld-Timark som mit Bidrag. Han tog Timarken og nulrede den mellem Fingrene, idet han saa paa mig og sagde: »Er det ikke for meget for dig? du kan nok slippe lidt billigere.« Det er betegnende for, hvad Penge var værd paa den Tid og for, hvad han ansaa mig for at være værd.

Det har senere ved Besøg paa Bovlund Kirkegaard glædet mig at læse Pastor Povlsens Gravmæle: »Han talte sandt om stort og smaat og jævnt om alt det høje.« Og han gjorde det tilmed paa sit jævne, sønderjydske Folkemaal.

Den følgende Vinter tog jeg saa igen paa *Askov Højskole* for at fuldende min Uddannelse. Askov bærer Prisen blandt mine Ungdomsminder. Jeg tænker med Kærlighed og Glæde paa mine gamle Lærere, særlig Professor *Poul la Cour*. Han underviste blandt andet i Menneskelegemets Bygning, og det er, som jeg endnu hører hans Røst, naar han sluttede sine Foredrag om de forskellige Sanser og sagde: »Al Ting er saa viselig indrettet fra Skaberens Haand, at intet kunde være bedre.« Endvidere underviste la Cour i Mathematik, og hans Stemme klinger endnu i mine Øren, naar han sluttede sine matematiske Beviser og sagde: »Og det var det, der skulde bevises«.

Kendetegnende for Poul la Cour var hans Valgsprog:

»Som Himlens Lys gør lyst for vort Oje,
saa tændes Tanken af Lys fra det høje.«

Oftest gentog han dog sikkert disse Ord, der nu staar under hans Billede i Høresalen paa Askov: »Prøv med Kærlighedens stærke Arm«. Jeg husker ogsaa et andet lille Vers:

»Verdensuhrværkets Tandhjul lidet os agter,
lyksalig er den, der betror sig til evige Magter.«

Hans kristelige Søndagsforedrag var en stor Oplevelse, for han talte med en sjælden Varme og Oprigtighed om det høje og om Gud Faders Kærlighed. Der var saa stille i Foredragssalen, at man kunde høre en Naal falde til Gulvet.

Poul la Cour glemmer jeg aldrig. Hvad har han da sagt, siden jeg husker ham saa godt? — ja, det kan jeg ikke saa lige referere, men jeg husker tydelig hans Ord, naar han talte om det Udbytte, vi Elever havde og vilde faa af vort Højskoleophold. »Det var ikke Meningen«, sagde han, »at vi skulde kunne huske ordret alt det, vi havde hørt paa Skolen! Tid efter anden, naar vi var kommen hjem og gik i vor daglige Dont, kom det frem i vore Tanker, naar vi havde Brug for det« — og det er rigtigt.

Et Højskoleophold er et aandeligt Fundament at bygge Livet op paa, og dertil kommer de gode Venskabsforbindelser, man slutter. Det er min Opfattelse, at det er Landets bedste Ungdom, der søger Højskolen. Jeg kan af hele min Sjæl kun ønske, at enhver ung Mand og Kvinde, som har Tid og Evne til det, tager en Vinter eller to paa Askov eller en anden god Skole.

Den 14. September 1930 var jeg til 40 Aars Jubilæum

for mit Skolehold paa Askov. Ved dette herlige Møde sendte vi Jacob Appel, der var syg, følgende Hilsen:

Kære Jacob Appel!

Idet vi Askovelever fra 1890—91 har tilbragt to minderige Dage her paa Højskolen, føler vi Trang til at sende dig en Hilsen med vore bedste Ønsker for dig og din Hustru, og vi vil dertil benytte et Vers, som vor afdøde Ven Vilh. Olsen nedskrev i Anledning af L. Schrøders Fødselsdag i 1891:

Askov, blandt Skoler du Prisen skal bære,
ud over Danmark sig løfte dit Navn,
Sønner du fostrede, som til din Ære
voksed sig kraftige her i din Favn.
Mangen en Kvinde og Mand gav du Præget,
som blev bestemmende for deres Færd.
Graanende Mænd ser tilbage bevæget,
mindes, hvad fordem for dem du var værd.

Venlig Hilsen og Tak fra os alle.

Paa en Højskole indhøstes Livsværdier — en aandelig Udvikling og Modenhed, som man har Gavn af hele Livet.

Gode Læresteder er et godt Springbrædt for Ungdommen.

REJSEN TIL AMERIKA

Efter Skolens Afslutning fik jeg Plads som Avlskarl hos Gaardejer Ole Povlsen i Over Kærby ved Kerteminde, han var bekendt for sine gode fynske Køer. Vi var gensidig godt tilfreds, og jeg lærte meget, da han

var en dygtig Landmand, men der var noget i mig, der sagde, at det hele ikke var tilfredsstillende for mig. Jeg var ikke tilfreds med mine Kaar og syntes ikke, at Fremtidsudsigterne tegnede sig godt for mig, saa jeg besluttede mig til at rejse til Amerika. Mine Bekendte trak paa Skulderen — det gjorde Folk den Gang, naar de hørte, at en eller anden vilde der over — og sagde: »Herregud, nu skal han ogsaa til Amerika«. Jeg rejste saa ud til The far West ud i det blaa. Jeg tog med Toget til Hamborg og sejlede saa derfra med Dampere »Lahn« til New York. Paa Mellemdæk over Atlanten kostede Rejsen til Chikago 120 Kroner, og den varede fjorten Dage.

Det var ikke godt Rejseselskab, jeg havde om Bord paa Skibet, der var mange polske Jøder og i det hele taget mange fattige Mennesker og meget Griseri. Heller ikke Forplejningen var god, vi fik en Del gammelt, sejt So- og Orneflask, — det var ikke nemt at tygge, det sejge Biks — men det var jo ogsaa paa billigste Plads. Da jeg var en af de første, der gik om Bord paa Dampere, udsøgte jeg mig en god Køjeplads og anbragte mit Rejsetøj i Køjen. Men da jeg senere kom ned for at se til det, var der en Tysker, der havde sat mit Tøj ned og lagt sit eget op i Stedet. Jeg gjorde kort Proces, tog hans Kluns og smed det ned paa Gulvet og satte mit eget op igen, og saa lagde jeg mig med Tøjet paa i Køjen, saa var den Køjeplads reserveret for mig. Hæveder man ikke sig selv, naar man er ude, bliver man uvilkaarlig skubbet til Side.

Jeg rejste aldeles ud i det blaa, havde ingen Bekendte

at rejse til og maatte selv finde Arbejde, men det var der nok af, naar man vilde tage fat paa det, der tilbød sig, og det vilde jeg. Strengt legemligt Arbejde var jeg vant til fra mine Pladser hjemme. Hele min Oppakning var et Rejsetæppe og to Vadsække. Mit Soldaterskrin var sendt som Rejsegods og beroede i Skibslasten.

Ankommen til New York tog jeg straks videre til *Chicago*, og da jeg steg ud af Toget der med mine to Vadsække og Rejsetæppet over Skulderen, lignede jeg en rigtig Greenhorn. Og jeg var heller ikke naaet langt, før jeg hørte en bag mig sige til en anden: »Greenhorn, tag ham«. Flere kom til, og en Mand kom op ved Siden af mig, lettede paa Hatten og spurgte mig, om jeg manglede Hotel, for saa vilde han hjælpe mig. Jeg havde før min Afrejse hjemme fra lært en amerikansk Ed, og den brændte jeg af. Efter Affyringen af denne Salve spredtes Flokken, og jeg kunde gaa i Fred og opsøge mit Hotel.

Jeg havde hjemme fra noteret mig Hotel Dannevirke, Milwaukee Avenue. Der gik jeg ind og boede nogle Dage, og for første Gang i mit Liv stiftede jeg Bekendtskab med Væggetøj, de lignede meget Faarelus. Saa fik jeg opspurgt det danske Ungdomshjem, Davis Street 615, og flyttede derud, hvor jeg traf mange gode, unge danske Mennesker. Her var blandt andet Anders Nielsen, der senere i mange Aar var Forstander for Sløjds skolen i Askov, en brav ung Mand, den bedste jeg traf i Amerika. Ham satte jeg megen Pris paa.

De første tre Uger arbejdede jeg som Murerhaandlanger. Det var haardt Arbejde, men haardt Arbejde

var jeg jo vant til hjemme fra, og det afskrækkede mig ikke. Saa fik jeg Plads hos en Dansker paa Landet i Iowa, der skulde have sin Mark drænet. Det var hundekoldt, da vi kørte ud til Farmen, og før vi besteg Vognen, gik vi ind paa en Ølrestaurant og fik et Glas Øl. Paa Disken stod en Saltbøsse og en Peberbøsse. Farmeren foregik mig med et godt Eksempel, han dryssede først Salt saa Peber ovenpaa Ølskummet. Var vi ikke tørstige før, saa blev vi det efter den første Mundfuld. Baade Farmeren og jeg maatte staa af Vognen flere Gange og løbe ved Siden af for at holde Varmen. Han sagde til mig, at jeg af og til skulde røre ved min Næsetip og mine Øreflipper, for at de ikke skulde fryse af. Naa, vi kom omsider ud til Farmen, der laa 15 km fra Stationen, og kom ind og blev bænket om Kakkellovnen, som stod midt i Stuen, saaledes at vi alle kunde stikke Fødderne ind imod den. Vi fik straks varmt Øl, saa meget vi vilde have, og saa maatte jeg fortælle nyt fra Danmark.

Om Søndagen besøgte jeg Naboerne, der var mange Danske paa den Egn. Det staaende Traktement var et Anker Øl paa Bordet, Spunsen blev slaaet af, og saa kunde vi selv tappe. Vi fik saa meget, vi kunde drikke, og det var egentlig ikke lidt.

De første otte Dage var det en forrygende Snestorm, intet Udearbejde kunde udføres, og vi maatte blive ved Kakkellovnen. Saa slog Vejret om, det blev Tø, og vi kunde begynde paa Dræningsarbejdet. Jeg fik en ca. 18 Tommer lang Greb eller Spade, som forneden var forsynet med en to Tommer bred Plade for at holde

paa Jorden. Marken, der skulde drænes, var Muld i halvanden Alens Dybde, og den var saa blød, at jeg kunde stikke Spaden ned i fuld Dybde uden at sætte Foden paa den. Arbejdet gik hurtigt fra Haanden, og jeg tjente 4 Dollars om Dagen og fri Station, — det var mange Penge for mig, der fra Danmark var vant til at tjene 250 Kroner aarligt som Avlskarl.

Efter fjorten Dages Arbejde var Dræningen udført, og det var med en vis Stolthed, jeg skrev hjem til min Slægt, at jeg paa denne korte Tid havde tjent det Beløb, som Billetten til Amerika havde kostet.

Derefter tog jeg Plads hos en Irlænder, Tom Langan, hvis Farm var paa 360 acres eller 270 Tønder Land. Vi var tre Karle, en Tysker og en Amerikaner foruden mig. I den første Tid var det meget koldt, og jeg frøs i Sengen om Natten. Om Morgenen var Lagnet stivfrossent af min Aande. Selv Vandkanden var bundfrossen. Om-sider kom dog Foraaret med Varme og Arbejdet med Tilberedning af Jorden, og Saaningen af Kornet kom fra Haanden. Snart meldte sig ogsaa Sommervarmen. I en tre fire Uger var det saa varmt om Natten, at jeg ikke kunde udholde at være i Sengen og maatte lægge mig paa Gulvet ud for det aabne Vindue. Selv om der var spændt Moskitonet for Vinduet, sværmede det med Moskitoer, der stak modbydeligt. Jeg svedte ustandseligt og tørrede Sveden af Kroppen ved at stryge med Haanden og saa slaa Draaberne af. Søvn fik jeg ikke meget af, jeg sov kun en til to Timer hver Nat og dertil kom haardt Arbejde om Dagen.

Jeg vilde saa prøve Byen igen og rejste fra Irlæn-

deren ind til Chikago. Der henvendte jeg mig paa flere Fabriker og spurgte efter Arbejde. Omsider fik jeg et Job paa en Iskassefabrik, hvor de udelukkende lavede Iskasser til Hoteller. Mit Arbejde var at slaa Bunden paa, før Kassen gik videre til næste Mand, der skulde tilpasse Laaget. Efter to Ugers Forløb fik jeg nok af dette Arbejde, forlangte min Afregning, søgte nyt Arbejde og kom ind paa en Tøndefabrik, hvor jeg skulde sætte det midterste Baand paa Tønderne, før de paa Løbebaandet gik videre til næste Mand, som satte det sidste, øverste Baand paa. Saa var den Tønde færdig. Vi havde et Tov af snoet Staaltraad, der var saa langt, at det kunde danne en Løkke, som Tønden kunde staa i. Med Igangsættereren dirigerede jeg saa Stramningen, saa Tøndebaandet kunde sættes paa. Det gik hurtigt. Det Arbejdshold paa fem Mand som jeg var paa, lavede ca. 200 Tønder daglig. Men fra hele Fabriken udgik der hver Dag flere Tusind Tønder. Dette aandsfortærende Arbejde holdt jeg kun ud et Par Dage.

Paa Vejen hjem til mit Logi kom jeg forbi The Great Eastern Railroadstation, som paa den Tid var det største Jernbaneknudepunkt i Chikago. Jeg gik ind paa Kontoret og spurgte, om de havde Brug for en Arbejdsmand til hvad som helst. Jo, jeg kunde faa Arbejde med at samle Papirstumper op imellem Sporene. Jeg fik en Hjulbør til at samle op i, men der kom uafbrudt Tog ind paa Stationen. Foran paa Lokomotivet var der anbragt en stor Messingalarmklokke, som lød ustandselig. Det var til at blive ør i Hovedet af dette sønderrivende Spektakel, og det blev jeg ogsaa, da jeg tilmed i de

Dage var halvsøj, rimeligvis af noget Klimafeber og Mathed som Følge af for lidt Nattesøvn. Pludselig blev jeg grebet bag fra i den venstre Arm og med et Ryk trukket ud af Jernbanesporet. Et Tog kom brusende ind — Hjulbøren blev slynget til Side og splintredes, medens Manden, der havde frelst mig, gav mig en alvorlig Advarsel.

Efter denne Oplevelse allerede første Dag gik jeg ind paa Kontoret og hævede min Dagløn, og saa var jeg uden Arbejde igen. Det generer nu ikke i Amerika. Der var Arbejde nok, og man lærte hurtigt Udtrykket: »Er du ikke tilfreds med mig, saa kan vi gøre Regnskabet op«. Det er sikkert ikke forædrende for Samfundet og allermindst for Ungdommen, men Tendensen gaar desværre i samme Retning herhjemme i Danmark. Det hele bliver mere og mere amerikaniseret, de gamle patriarkalske Forhold er sjældne. Det er svært at finde sig tilrette og svært at leve.

Paa Vejen hjem til mit Logi gik jeg ind paa et Pensionat og spurgte efter Arbejde. Jo, jeg kunde faa et Job som Køkkenkarl, fri Station og 6 Dollars om Ugen. For ikke at gaa ledig modtog jeg Tilbudet og begyndte med det samme. Men jeg blev snart klar over, at dette var en »Vildmand«. Efter en Ugestid forlod jeg dette utilfredsstillende Arbejde og Logi, der var fuldt af Væggelus.

Jeg saa mig om efter andet Arbejde, forhørte mig paa Hyrekontorerne, men der var ikke noget, der tiltalte mig. Saa gik jeg mig en Tur i Humboltparken ud til General Grants Mindesmærke, satte mig paa Granitsoklen med

Haanden under Kind og saa ud over Michigansøen, tænkte over Situationen og besluttede igen at tage ud at farme. Jeg fik Plads hos to Brødre Gleesmann. Det var nu Høst, og der var nok at gøre med at høste, køre ind, tærse og køre Kornet til Banen. Siden kom Majs-høsten. Vi kørte med en Vogn med høje Sideljæle langs Majsrækkerne, plukkede de nærmeste og kastede Kolberne op i Vognen. Men efter Markarbejdet skulde jeg malke seks Køer, og jeg begyndte at indse, at hvis jeg vilde arbejde under samme Vilkaar hjemme i Danmark, var der ogsaa nok at tage fat paa der. At fortsætte paa denne Maade var at spille min Ungdomstid.

H J E M M E I G E N

Saa tog jeg en rask Beslutning og rejste hjem over England. Damperen gik til Liverpool, derfra tog jeg Toget til Grimsby og derfra igen med Damper til København. Den uvante Kost i Amerika havde haft en meget uheldig Indflydelse paa mit Helbred. Jeg havde vænnet mig til at gaa fire fem Dage uden Stolgang, Resultatet udeblev ikke, jeg fik en dundrende Mavekathar med til Tider næsten ulidelige Smerter. Jeg prøvede flere Læger, kloge Koner og Hjemmeraad. I halvandet Aar maatte jeg daglig pumpe min Mave ud og desuden holde Diæt i endnu længere Tid.

Den Sommer og Vinter var jeg hos Bror Rasmus paa *Sædekildegaard*. Egentlig havde jeg faaet Plads som Bestyrer paa P. Dals Gaard i *Københoved* i Sønderjyl-

land, men fik Udsættelse med min Tiltræden til hen paa Vinteren. Det blev en streng Plads. Gaarden var paa 200 Tønder Land, og Græsset i de store Enge maatte slaas med Le, for Slaamaskiner var endnu ikke almindelige. For at faa Arbejdet fra Haanden maatte jeg gaa foran fire Slaakarle. Og i Længden blev det mig for haardt med det Helbred, jeg havde. Det stod mig klart, at min Plads ikke var paa Landet.

Nu søgte jeg Mavespecialisten Dr. med. Chr. Jürgen- sen, København, som undersøgte mig meget grundigt og uden Tvivl var den bedste af de Læger, jeg konsul- terede. Men helbrede mig kunde han ikke. Som et sidste Forsøg paa at blive rask rejste jeg til den kloge Kone Fru Larsson i Lund. Hun saa straks paa mig hvad jeg fejlede, og det passede paa en Prik. Saa ordinerede hun mig forskellige Tesorter, og hendes sidste Ord til mig var: »Husk nu Bukkebladene, derom drejer det hele sig. Den, der drikker Bukkebladete, dør ikke af Hjerteslag.« Jeg har fulgt hendes Raad og befundet mig vel derved indtil nu, hvor jeg er femoghalvfjerds Aar gammel. Enkelte af mine Venner og Bekendte har jeg givet Raadet til Afbenyttelse, og de har alle takket mig bag- efter. Her følger Recepten paa denne Livsvækker-Te, om nogen skulde have faaet Interesse derfor: To Teske- fulde Bukkeblade til en Kop Vand trækker i ti Minut- ter. Drikkes fastende hver Morgen een Uge i hver Maa- ned.

Bukkebladete fortynder Blodet, indvirker paa Lever og Galde, og er efter min Erfaring et udmærket hjerte- styrkende Middel.

CYKLEN FANGER MIG

Medens jeg saaledes en Tid lang gik for halv Kraft, foretog jeg blandt andet en Cykletur i Nordsjælland. Jeg overnattede paa Højskolehjemmet i Holbæk og kom her i Samtale med Indehaveren, *Th. J. Sort*, der tillige var Redaktør af »Dansk Skyttetidende«. Da jeg var gammelt Skytteforeningsmedlem, gik Samtalen let, vi havde fælles Interesser. Jeg fortalte ham blandt andet, at jeg saa mig om efter en ny Beskæftigelse, da mit Helbred ikke holdt til det strenge Arbejde paa Landet. Tilfældigt nævnte jeg for ham, at jeg havde tænkt paa at sælge Cykler paa Landet. Denne Udtalelse maa han have lagt Mærke til, thi nogen Tid efter fik jeg Brev fra ham, hvori han forespurgte, om jeg havde Lyst til at komme over og hjælpe ham med Cykelforretningen, som han lige havde begyndt. Cyklerne blev importeret fra England, og som Udgiver af Dansk Skyttetidende havde han god Forbindelse med Foreningens Medlemmer over hele Landet. Han skrev ogsaa, at der kunde blive Tale om Kompagniskab.

Saa sagde jeg Landbruget Farvel. Trods min mangelfulde Handelsuddannelse vilde jeg ikke have undværet min Ungdom paa Landet. Min Uddannelse i alt, hvad der hører med til en Gaards Drift, er upaaklagelig, og jeg har min Glæde af at følge med i dette, naar jeg færdes ude omkring paa Rejser, og naar jeg besøger mine Børn. Hvad man i Ungdommen nemmer, man ikke i Alderdommen glemmer.

Jeg rejste til Holbæk, og Sort og jeg blev enige om

Vilkaarene. Vi traadte i Kompagniskab, og som mindste Gage sikredes der mig 1100 Kroner om Aaret eller 25 pCt. af Nettoudbyttet. Det var meget beskedent, men jeg var ikke forvænt og kendte ikke til Flotheder. Imidlertid blev jeg dog snart bange for, at det ikke kunde gaa i Holbæk i Længden, og efter et Par Maaneders Forløb foreslog jeg Sort, at jeg skulde tage til Odense og aabne et Udsalg der, stadig i Kompagni med ham.

JEG STARTER SOM CYKLEHANDLER

Planen blev realiseret, og jeg lejede Lokaler i Kongsgade 37, og den 8. Januar 1896 løste jeg *Borgerkab som Købmand*. For at ordne dette skulde jeg have to kendte Mænds Underskrifter paa, at jeg var paalidelig. Jeg henvendte mig til min gamle Gudfar, Handskemager L. Beyer, som boede i Vestergade 19; han saa paa mig og sagde: »Det skulde du ikke gøre, du skulde ikke risikere dine Penge«. Ogsaa den anden Mand, jeg henvendte mig til, Købmand I. G. Andersen, Nedergade, rystede paa Hovedet, da han hørte, hvad jeg vilde lave. Jeg mente imidlertid, at det nok skulde gaa. Det var min Opfattelse, at Folk vilde køre paa Cykle, og jeg købte mig en Seng, et Jernstativ til Vaskefad, et brugt egetræsmalet Skrivebord til 25 Koner, som jeg har endnu, samt tre svenske Træstole à 3 Kr. pr. Stk. Det var hele mit Udstyr til Kontor og Soveværelse. Min Forplejning fik jeg paa Højskolehjemmet hos *Karen Jørgensen*, hvor jeg betalte 24 Kroner om Maaneden. Det var Prisen i 1896. Kosten var ikke flot, men

fuldt ud sund og rigelig. Karen Jørgensen var en god Madmor for os, en af de Kvinder, som ofrer sig for Ungdommen uden at sikre sig personlig Fordel derved. I aandelig Henseende var der altid god Luft i Stuerne, hvor Karen Jørgensen var tilstede.

Vi var en Del unge Mennesker, som i 1896 arbejdede paa at stifte en *Højskoleforening*, og det lykkedes til stor Glæde og Opbyggelse for alle de mange, som var borte fra Hjemmet. Jeg var Medlem af Bestyrelsen de første Aaringer, men sagde mig saa Bestillingen fra.

Efter et Aars Forløb blev det mig mere og mere klart, at jeg burde ud af Kompagniskabet med Sort, og efter lange Forhandlinger stadfæstede vi begge, at Kompagniskabet var opløst. Otte Uger efter gik Sort fallit. Det var en heldig Stund, jeg fratraadte. Ophævelsen af Kompagniskabet var lige naaet at blive gammelt nok til at have juridisk Gyldighed. Min Startkapital var 16.000 Kroner, det var min Arvelod — mange Penge dengang.

Forretningen i Odense havde sine Vanskeligheder i Starten. De første tre Uger kom der ikke et Menneske for at købe noget, kun Annonce- og Forsikringsagenter. Den ene snakkede bedre end den anden, de havde nær snakket mig et Øre af. Endelig solgte jeg den første Cykle, den kostede 200 Kroner, og Fortjenesten var dengang 25 pCt. i Detailsalg. Det lettede noget paa Humøret. Cyklerne, jeg førte det første Aar, var de amerikanske Mærker *Monark* og *Defiance* fra Magasin du Nord i København.

I den første Tid følte jeg mig noget ubehjælpssom

som Forretningsmand. Jeg var jo opvokset paa Landet, hvor Tiltaleformen er det fortrolige du i Stedet for det formelle De overfor Præsten, Degnen og Folk fra Byen. Det generede mig noget, naar jeg handlede og ekspederede Damer, det var mig en vis Overvindelse at sige Frue eller Frøken. Men efterhaanden forsvandt min Ubehjælpssomhed, og jeg fik lært at bruge de Tiltaleformer, som Forretningslivet kræver.

De første Maaneder klarede jeg Forretningen helt alene, derefter antog jeg en Bydreng til Hjælp, som ifølge min Kassebog fra den Tid fik Kroner 1,25 i Ugeløn. To Aar senere, 1898, købte jeg Ejendommen, *Kongsgade 37*, og samme Aar overtog jeg Forhandlingen af den danske Hamlet Cykle.

FORLOVELSE OG GIFTERMAAL

Nu hændte der mig noget, som havde sin Baggrund et Stykke tilbage i Tiden. Mens jeg var i København i Sønderjylland, var jeg en Søndag taget til Askov for at hilse paa gamle Kendinge. Da jeg tilfældigt gik over i Skolegaarden, fik jeg Øje paa en Flok unge Piger, som stod og diskuterede. De var meget optaget af hinanden. En af dem lagde jeg særlig Mærke til — hun var mørkhaaret og havde graa Øjne, og der var noget frigjort og tiltalende ved hendes Optræden.

Naa — jeg passede mit og gik videre med Indtrykket af den mørkhaarede Pige. Nu var det to Aar siden, jeg saa hende, og saa en Morgen, da jeg gik min sædvanlige Tur ud ad Rugaardsvej, gik jeg forbi to unge Piger,

og jeg syntes, at jeg kendte det ene Ansigt. Hver Morgen traf jeg dem paa samme Tid og Sted. De gik ogsaa Morgentur. Og det stod mig snart klart, at det var den Pige, jeg havde set paa Askov og var blevet betaget af. Men jeg kendte ikke disse to unge Damer og gik derfor hver Dag forbi uden at hilse paa dem.

Saa hændte det kort Tid efter, at jeg blev ringet op i Telefonen af Forstander Jørgen Petersen, Dalum. Han havde anbefalet min Forretning til en ung Dame, *Margrethe Busk*, en Datter af Folketingsmanden Jens Busk. Hun var Lærerinde ved Nørregades Friskole og skulde have sig en Cykle, og den skulde hun have paa gode Betingelser, da hun havde smaa med Penge. Jeg skulde give hende den Kredit, hun ønskede, han garanterede. Jeg kendte hende ikke og anede ikke, hvordan hun saa ud. Da hun til den aftalte Tid traadte ind ad Butiksdøren, saa jeg, at det var Pigen fra Askov og Morgenturene.

Jeg stod som himmelfalden og sagde ikke et Ord, men saa paa hende. Frøken Busk lagde Mærke til min Forbavselse og Ubehjælpomhed. Lidt efter sagde hun, at det var hende, Forstander Jørgen Petersen havde talt om, og hun vilde gerne se paa en Cykle. Saa trak jeg Cyklerne frem, og vi blev snart enige om Pris og Betalingsvilkaar. Penge havde hun ikke mange af, men min gamle Lærer, Forstander Jørgen Petersen, garanterede for hende. Han havde sikkert ikke tænkt sig, at det endte, som det gjorde.

Tiden gik, og Frøken Busk kom regelmæssig med de aftalte maanedlige Afdrag. Det var Indbetalinger, jeg

var meget spændt paa. En Dag kom hun og meddelte mig, at hun havde faaet Statens Kursus i Gymnastik og skulde til København. Det gav et Sæt i mig. Den fælles Sympati var begyndt. Endelig fik jeg det sagt, og vi blev enige om, at det skulde være os to, der skulde følges ad gennem Livet.

Vi blev viet i Hospitalskirken d. 26. Maj 1900 af Pastor Emil Koch. De første Aar boede vi paa første Sal i Baghuset til Kongensgade 37, hvor jeg jo havde min Forretning. Det var lavloftede Stuer; der var tre Værelser m.

1901.

Køkken; men vi var ikke forvente, og hjemme fra var vi spartansk opdraget og havde faaet indprentet den Lære ikke at anskaffe, hvad der kan undværes. Det er en god Læresætning og en god Grund for unge Mennesker at bygge Hus og Hjem paa.

Vor Omgangskreds var ikke stor. Det var hovedsagelig indenfor Hospitals- og Valgmenigheden, vi havde vore Venner. De havde samme Interesser og samme Syn

paa Kirke- og Skolespørgsmaal som vi. Spisegilder var der ingen af; men vi var en Del jævnaldrende, der kom sammen til en Kop Aftenkaffe, og det befandt vi os

Baghuset Kongensgade 37. 1900.

alle vel ved. Det var selve Samværret, der betød noget for os.

Efter et Par Aars Forløb flyttede vi over paa første Sal i Forhuset. Der var Stuerne større, der var et Par Værelser mere, og vi kunde bedre røre os. Saa indbød vi vore Venner til smaa sønderjydske Møder, ved hvilke vi nu og da opførte Tableauer over historiske Emner. Dette medførte, at der kom mange i vort Hjem, og nu er det mig en stor Glæde at mindes de mange gode

Mennesker, der i Tidens Løb er gaaet ind og ud af vore Døre. Mange af dem var særprægede Personligheder, som vi havde Glæde og aandeligt Udbytte af at være

Villaen Langelinie 35. 1908.

sammen med. Her kom Frimenighedspræst L. B. Povlsen, Bovlund, gamle Skrumsager, Københoved, og Kloppenborg Skrumsager, fra Askov fik vi Besøg af Frøken Jenny la Cour og Fru Poul la Cour og af Poul Bjerge, Højskoleforstanderne Jens Lund, Vejstrup, og Holger Begtrup, Frederiksborg, kom ogsaa jævnligt, Valgmenighedspræst Teilmann, Bering, og mange andre. Fra den nærmere Omegn kom Gaardejer Anders Knudsen, Dyrup, og ligeledes Anders Hansen, Rolfstedgaard, og

Maskinbygger Niels Hansen, Ferritslev. Men den mest særprægede af de mange gode Mennesker, der søgte ind til os, var maaske alligevel Morten Eskesen. Var han paa Gennemrejse, boede han gerne hos os. En Aften havde vi indbudt gode Venner sammen med ham, og da sang han Kæmpeviser for os. Det var hyggeligt og venneseelt.

Senere flyttede vi ud paa *Langelinie* 35, og her kom under Verdenskrigen 1914—18 mange Sønderjyder i vort Hjem. Engang indbød vi omkring fyrretyve Mennesker til et privat Møde, og da talte daværende cand. theol. Holger Andersen. Det var første Gang, han talte her i Danmark. Af senere kendte sønderjyske Krigsfanger, der vendte hjem over Danmark og holdt til hos os, nævner jeg: Biskop Fuglsang Damgaard, Brødrene Mygind og Modersmaalets Redaktør, Hans Madsen, fra Rødding. Ved de store Venne- og Friskolemøder havde vi som Regel fuldt Hus af gamle Venner. Det var begivenhedsrige Tider.

Hvad det har betydet for mig at have en god Kone, er ikke nemt at nedskrive, men det skal siges, at Margrethe har været mig en god Hustru, en opofrende Mor for vore Børn, og hun skabte et Hjem, hvor Dørene altid stod aabne for Venner, og hvortil mange gode og betydelige Mennesker i Aarenes Løb har fundet Vej.

FORRETNINGENS UDVIKLING

Men tilbage til Forretningen. Omsætningen steg fra Aar til Aar. I 1904 solgte jeg 400 Cykler ud af Butiken. Derefter begyndte det dog at knibe med at holde Omsætningen oppe, for der blev stadig startet ny Detail-Udsalg ikke blot i Odense, men over hele Landet, og derfor syslede jeg med Tanken om at udvide til Engros-Forretning. Tanken blev til Virkelighed, og i 1908 begyndte jeg saa smaat at sælge en gros til Smede og Cyklehandlere paa Landet. De første to Aar fik jeg Reparationerne lavet hos min Nabo, Cykle- og Symaskinefabrikant Edv. Nielsen, men saa antog jeg selv en Svend til Værkstedet. Det var Mekaniker *Henry Sundahl*, en dygtig og paalidelig Mand, der var afholdt af Kunderne. I tyve Aar var han hos mig som Mestersvend. Saa sagde Sundahl sin Plads op hos mig, for han vilde ind paa et Symaskineværksted, hvor han mente, det var lettere for ham nu, da han var blevet ældre. Jeg foreholdt ham, at jeg havde Forpligtelser over for ham ud fra det Synspunkt, at hvor han havde lagt sin Ungdomskraft, der skulde han ogsaa nyde sit Alderdomsbrød. Men Sundahl vilde ikke blive, han vilde flytte. Han spurgte mig dog, om han maatte komme tilbage, hvis de nye Forhold ikke passede ham. Det tillod jeg ham med Glæde, for jeg holdt af denne dygtige og pligt-opfyldende Mand, der havde været med til at bygge Firmaet op. Vor Adskillelse blev heldigvis kun kort. Efter en Maanedes Forløb vendte han tilbage til mig.

Forretningen gik stadig fremad, og da jeg havde ind-

arbejdet Hamlet-Cyklen paa Fyn, forlangte Fabriken, at jeg ikke maatte føre andre Mærker. Det vilde jeg ikke gaa ind paa og begyndte saa i det smaa selv at fabrikere Cykler, som jeg gav Navnet *Skjold*. For hvert Aar, der gik, havde jeg Fornøjelsen at antage en eller to Mand, og jeg maatte have ekstra Hjælp paa Kontor, Lager og Værksted. Efter 47 Aars Forløb tæller Firmaet nu ca. 65 Mand ialt.

REKLAMENS MAGT

Reklamens Magt var jeg tidlig klar over og tog den i Brug ved at udsende Brevkort til Kunderne med Forespørgsel om, hvorledes de havde været tilfreds med de af mig leverede Skjold-Cykler, og de indkomne Udtalelser brugte jeg i mine Annoncer i Avisen. Et af Svarene lød saaledes:

»Undertegnede er godt tilfreds med den Skjold Cykle, som jeg købte af Dem. Jeg er fremdeles fiks, stærk og letløbende.

Odense, 1. 12. 1902.

N. N.«

Den Slags morede det Folk at læse. En anden Anbefaling lød:

»Om en Cykle gælder det samme som om en ung Pige. Jo mindre de giver Anledning til Omtale desto bedre. Deres Cykle har ikke været omtalt siden vi fik den, al Ting har været som det skulde.

København, 7. 11. 1902.

P. P., Professor.«

Der kom mange forskellige Svar ind, og disse Anbefalinger og Udtalelser om Skjold Cyklen rykkede jeg ind som Spidsannonce paa Forsiden af Fyns Tidende. Den første Linie lød: *Ny Anbefaling for Skjold Cyklen hver Dag*. Saadan gik Annoncen i tre Maaneder. Folk fik noget at snakke om, og det var Hensigten. Mine Bekendte refererede til mig, at de unge om Aftenen, naar de saa Avisen, først skulde se, hvad nyt der stod om Skjold Cyklen. Jeg udgav en lille Pjece, *Praktiske Vink for Cyklister*, der blev trykt i 30,000 Eksemplarer og gennem Skolerne sendt ud over hele Fyn. Alt dette bidrog til at gøre Firmact kendt. Den sidste Reklame var tilmed billig, da en Annonce paa Bagsiden af det lille Hefte fra Forsikringsselskabet *Hafnia* dækkede alle Udgifter.

KURVER I KRIG OG FRED

Saa kom 1914, og under Verdenskrigen var det ikke nemt at faa Varer frem. Jeg maatte foretage flere Rejser til Tyskland og en enkelt til England. I det store og hele var jeg dog heldig med mine Indkøb, saa mit Lager var hele Tiden vel assorteret. Det bør enhver Købmands Lager være under Krigstid. Jeg handlede ogsaa med Motorecykler, jeg solgte mange af dem og tjente mange Penge paa dem, men lad mig dog bemærke, at man ogsaa kan sætte Penge til paa Motorecykler. Her havde jeg ikke været heldig med mine Forbindelser med jødiske Forretningsfolk, men det er maaske et Tilfælde. En Jøde i København narrede mig tilsidst for

mange Penge, og selv om jeg blev en Erfaring rigere, saa tabte jeg kort efter 12,000 Kroner ved at handle med en Hr. Goldberg nede i Køln.

Jeg købte en Vognladning Cykler af ham og betalte dem ved Præsentationen af afstemplet Duplikatfragtbrev, som kom gennem Banken. Saa ventede jeg paa, at Banevognen skulde komme. Det viste sig imidlertid, at Jøden ikke havde Udførselsbevilling, og en saadan kunde ikke faas. Jeg sagsøgte ham ved første, anden og tredie Domstol i Leipzig og vandt hver Gang. Da Dommen faldt ved tredie og sidste Instans, meddelte Goldberg mig, at han ikke kunde betale mig Beløbet kontant, men han havde nogle Aktier i tyske Fabriker, og dem vilde han betale med. Jeg forespurgte dog først mine tyske Forretningsforbindelser, hvorledes disse Aktier var anskrevet i Tyskland, og Svaret lød fra dem alle, at de hørte til Tysklands bedste Industripapirer. Saa tog jeg dem hjem, men Resultatet blev, at de smuldrede bort i Løbet af et Aars Tid. — Saadan gaar det ofte med Børsspekulation. Man venter paa Opgang og ender med at tabe det hele. Bliv fra Børsen, mine Venner!

FORRETNINGSREJSER

Den 26. August 1916 rejste jeg til Leipziger Messe. Der var mange Forretningsfolk fra forskellige Lande, særlig fra Norden, og Hotellerne var alle optaget, saa jeg maatte bo privat efter Boliganvisning. Da jeg var færdig med Udstillingen, gik Turen til Nürnberg,

hvor jeg afsluttede forskellige Forretninger med Victoria Werke, Triumph-Fahrrad Werke og Gebrüder Wolfs Celluloidvarefabrik. Den 29. tog jeg videre til Finsterwalde, hvor jeg besøgte en gammel Forbindelse, Prochnow & Bergemann's Fahrradfabrik, og 31. August afmeldte jeg mit Pas paa Politikammeret for Rejse til Danmark. Den 1. September var jeg naaet til Tinglev, idet jeg rejste om Natten for at komme hurtig hjem. Men ak, i Tinglev kom Pasrevisionen ind i Toget. Kriminalbetjenten saa mit Pas og spurgte: »Hvor skal De hen?« — »Jeg skal til Danmark«. — »Det kan De ikke komme, for Deres Pas er ikke i Orden.« — »Hvad er der da i Vejen?« spurgte jeg og fik at vide, at jeg manglede et Sichtvermerk, et Afgangsstempel. »Det har jeg jo der,« sagde jeg og pegede paa Stemplet fra Finsterwalde Polizeiverwaltung, dateret 31. 8. 1916. — »Det gælder ikke, det er rundt, og det skal være firkantet. Over Grænsen kommer De ikke.« Saa gik han, men i Rødekro kom han tilbage og spurgte: »Naa, hvad vil De saa, Hr. Rasmussen?« — »Hvad vil De anbefale mig?« — »Ja, der er ikke andet at gøre end at rejse tilbage til Finsterwalde og faa det ordnet,« lød Svaret. Jeg overvejede Situationen og besluttede at stige ud med det samme, hvorefter mit Pas fik en lang tysk Paa-tegning, underskrevet Behrens, Unteroffizier.

Toget fløjtede og kørte nordpaa. Gode Raad var dyre. Forgæves søgte jeg at overtale Stationsforstanderen til at lade mig gaa som blind Passenger i en Pakvogn. Det turde han ikke gaa ind paa, da hver Vogn blev undersøgt inden Grænsen, og jeg kunde risikere at blive

skudt, hvis Vagten fandt mig. Efter en Del Telefoneren og Parlateren endte det med, at jeg maatte tilbage til Flensborg, hvor jeg straks begav mig til Politikammeret. Jeg forelagde Fuldmægtigen Sagen og viste ham Slutsedlerne paa de store Varepartier, jeg havde købt. Der var blandt andet seks Vognladninger Cykler. Nogen Fornøjelsestur var det jo ikke. Efter at have grundet lidt paa Sagen satte han sig gennem Telefonen i Forbindelse med Vagtkommandanten i Farris, der var Grænsestation. Det blev en lang Forhandling frem og tilbage uden Resultat, men tilsidst blev Fuldmægtigen vred og sagde, at det var en Skandale at behandle Købmænd og Fabrikanter fra Udlandet paa den Maade, naar de kom og købte vore Varer. Lidt efter ringede han af og sagde til mig, at nu var det i Orden, jeg skulde faa det firkantede Stempel, og saa skulde jeg være ude af Tyskland inden næste Aften Klokken tolv Nat.

Da det var tilside, vilde han gerne tale lidt privat med mig og høre, hvad man i neutrale Lande mente om Krigen og dens Varighed. Jeg spurgte, om jeg maatte tale rent ud. — Ja, det vilde han gerne, at jeg gjorde. — Saa er den almindelige Mening, at Krigen varer endnu et Par Aar. — Det gav et Ryk i Stadssekretæren, og han udbrød: »Saa gaar vi alle til Grunde!« Klokken var nu henimod syv, jeg maatte se at finde mig et Nattelegi og forlod hurtig Politistationen.

Sommers Hotel var kendt som et godt Sted fra Gustav Johannsens Tid, og der tog jeg hen. Da jeg ikke havde faaet noget at spise hele Dagen, var jeg godt sulten. Skænkejomfruen dækkede op for mig i Spisestuen,

Brød, Smør og fire Slags Paalæg. »Det var dog et dejligt Bord for en sulten Dansker!« sagde jeg. Det havde knebet med Maden paa hele Rejsen. Hun svarede mig: »Vi tager ogsaa noget Hensyn til Danskerne.«

Efter Maaltidet vilde jeg op til Krigergravene, og paa Marietrappen kom jeg i Samtale med en Mand, der skulde samme Vej. Han viste sig at være Portner ved Mariehjemmet og hed Petersen. Samtalen gik godt, og da vi havde set Gravene, inviterede han mig med sig hjem. Vi kom til et lille Hus, og en smal Trappe førte op til første Sal, hvor han boede. Han aabnede Døren og kaldte: »Mutter, her er en Herre fra Danmark, der vil hilse paa dig.« Fru Petersen kom til Syne og bød mig venligt at træde nærmere. Paa Væggen hang et Billede af en ung Mand med en tysk Underskrift: Zum Andenken an unsern Sohn, gestorben an der russischen Grenze. Jeg kendte dog saa meget til Forholdene, at jeg vidste, at der nok bag det tyske Sprog kunde gemme sig et godt dansk Hjerte. Senere viste han mig en Pibe med Billedet af Frederik VII og med røde og hvide Kvaster. Naar jeg siden kom til Flensborg, har jeg af og til besøgt dem.

Næste Morgen tog jeg med det første Tog nordpaa og kom godt over Grænsen.

Aaret efter maatte jeg prøve Turen igen, men det var paa en anden Maade. Da jeg ikke kunde faa Visum paa mit Pas, tog jeg med Toget til Vejen for at prøve at komme over Kongeaaen og ned til Skodborg, hvor jeg kunde overnatte hos Jens Hørlück. Det var sidst i November, jeg vilde til Flensborg og længere sydpaa.

Kom man først over Grænsen, havde man ikke Brug for Pas. Men i Toget havde man fortalt mig, at Gendarmerne var blevet strengere mod Grænseovergængerne, og det blev anbefalet mig at gaa bag om Vagten. Det var ikke hyggeligt at tænke paa.

Ved Femtiden naaede jeg Skodborghus, og der var mørkt og stille. Jeg stod lidt og lyttede og spejdede til alle Sider, men der var intet mistænkeligt at opdage, og saa begyndte jeg Marchen over Pløjemarken. Et Øjeblik efter begyndte en Hund at gø, og en Mand raabte: »Hvem er det?« Det var Grænsegendarmen. Jeg gik over til ham, og han spurgte mig, hvorfor jeg gik uden om ham og ikke fulgte Vejen. Saa fortalte jeg ham, hvad jeg havde hørt i Toget. Det hjalp ikke, jeg skulde med ind paa Vagtstuen for at tages nøjere i Øjesyn. Der sad en Sergent i Grænsegendarmeriet, en Statsbetjent og en Korporal. Rapporten blev afgivet, at jeg vilde gaa bag om Vagten. Jeg kom i Forhør og kunde kun svare, at min eneste Grund var, at jeg havde hørt, at det var umuligt at komme aabenlyst over. Med et gammelt Pas kunde jeg legitimere mig, men det var aabenbart ikke nok, for Sergenten saa lidt paa det og spurgte, om jeg havde Bekendte paa Egnen. Jo, jeg kendte temmelig godt Minister Jacob Appel paa Askov. Højskolen blev ringet op, og da Jacob Appel kom til Telefonen, spurgte de ham, om han kendte en Købmand Fred. Rasmussen fra Odense. Ja, blev der svaret: »Han er god nok, ham skal De bare lade gaa.« Her afbrød jeg og bad om at faa Lov til at hilse paa Appel. Det maatte jeg gerne. »Tak fordi du vil kendes ved mig«, sagde jeg. — »Det vil jeg altid, og dig skal de lade gaa.«

Nu blev Tonen en helt anden. De tilbød endog at sende Korporalen med mig ned til Broen, hvor den tyske Vagt stod bag Pigtraaden, der var spændt over. Korporalen forklarede den tyske Soldat, at jeg vilde sydpaa. Men det var helt umuligt, de havde faaet strenge Ordre paa, at ingen maatte komme over. Ingen Over-talelse hjalp, og jeg maatte med tilbage til Vagstuen. Kort efter kom der en Rejsende ind med Kuffert i Haanden og Rejsetæppe over Skulderen. »Hvor kommer De fra?« spurgte Statsbetjenten. — »Sydfra over Broen.« Og han forklarede, at Vagten havde faaet en Drikkeskilling og det hele var gaaet let. »Jeg vil prøve det igen«, sagde jeg, »og saa vil jeg gaa ene.« Det fra-raadede Sergenten, da han mente, jeg kunde risikere at blive ført til Flensborg eller længere sydpaa. Det vilde jeg ikke høre noget om, jeg tog en Tyvemarkseddel, hvis Værdi dengang var ca. 25 Øre, ud af min Tegne-bog, stak den i Lommen og gik ud i Mørket og ned til Broen. Da jeg kom frem til Skilderhuset, tog jeg Sedlen frem og stak den til den tyske Soldat. Han tog den, nulrede den lidt mellem Fingerne og sagde saa: »Nun geht es. Men hvis nogen træffer Dem herfra og op til Skodborg By, saa skal De bare sige, at De kom fra Syd og vilde over Aaen til Danmark, men det har jeg for-hindret.« — »Jawohl!« sagde jeg og gik glad og lettet til Skodborg, hvor jeg blev godt modtaget af Jens Hør-lück. Næste Morgen tog jeg til Flensborg, derfra til Hamborg og længere sydpaa.

Efter en Rundrejse paa en halv Snes Dage i West-falen og Sydtysskland med tilfredsstillende Forretnings-

resultat vendte jeg Næsen mod Nord. Denne Gang vilde jeg over Haderslev med Amtsbanetoget til Christiansfeld og derfra gaa til Jens Andresen i Skoverup, en Bror til Højskolemanden Peter Andresen. Jeg vidste, at hans Mark grænsede op til Frederikshøj Kro og det danske Toldsted, og jeg vilde saa se at faa ham til at hjælpe mig over.

Hen i Skumringen gik jeg paa Landevejen fra Christiansfeld nordpaa med Kuffert i Haanden og Tæppet over Skulderen, da der kom et Køretøj samme Vej med kun Kusken paa Forsædet. Jeg bad om Lov til at køre med, og det maatte jeg gerne. Vi snakkede sammen, og da jeg hørte, han var fra Skoverup, spurgte jeg, om han kendte Jens Andresen. Jo, det gjorde han da, for det var hans Fuhrwerk. »Det var et mærkeligt Træf«, sagde jeg, »for det er netop ham, jeg vil besøge.« Kusken skelede til mig og spurgte: »Skal De til Danmark?« — »Ja, hvis Jens Andresen kan hjælpe mig over.« — »Det kan han nemt, han har hjulpet saa mange.«

Noget efter kørte vi ind i Gaarden. Jeg fortalte Jens Andresen, hvem jeg var, og han vilde nok hjælpe mig, men det var for tidligt paa Aftenen, vi maatte vente, til Vagten skiftede. Han bød mig saa med inden for, og vi sad en Tid og passiarede. Pludselig springer han op og siger: »Nu er det Tiden. Følg mig nu i seks Skridts Afstand og vær tavs.« Det var bælgmørkt, vi gik over en Pløjemark ned til en lille Aa, hvor der laa en Planke, som benyttedes til Overgang. Der standsede Jens Andresen, saa sig forsigtigt om, lurede lidt og listede saa over Planken — og jeg bag efter. Da vi var kom-

men godt over, pegede han mod et Lys, der kun svagt skimtedes i det fjerne og sagde: »Nu er vi i Danmark, der oppe ligger Frederikshøj Kro.« Saa takkede jeg ham mange Gange for hans Hjælpsomhed, og idet jeg bød Farvel, bad jeg ham om at lade Sønnen, der var paa Dalum Landbrugsskole, se ind til mig.

Da jeg nærmede mig Kroen, blev jeg anraabt af Vagten, der førte mig ind paa Vagtstuen. Statsbetjenten skulde have at vide, hvor jeg kom fra, og hvor jeg skulde hen, og om jeg kunde legitimere mig. Jo, jeg havde da mit gamle Pas, og det Pas er jeg glad for, og glad for at jeg er hjemme mellem Landsmænd, sagde jeg. Han saa lidt paa Passet og mig og sagde saa: »Velkommen til Danmark!«

Lykkelig og glad gik jeg i den sene Aftentime ad Landevejen videre til Taps og tog med Toget til Kolding. Dagen efter var jeg tilbage ved Hus og Hjem og Forretning.

CITY I SLOTSGADE

Om Forretningens videre Udvikling, og hvad der knytter sig dertil, vil jeg her anføre nogle korte Oplysninger.

I 1907 købte jeg Haven Langelinie 35, hvor jeg Aaret efter opførte den Villa, som vi stadig bor i.

Paa min Foranledning blev der den 1. Februar 1909 afholdt et Møde paa Fyns Forsamlingshus for alle Beboere i Kongensgade, og samme Dag blev *Kongensgadeforeningen* stiftet. Det er den første af sin Slags her i

Forretningsejendommen City, Slotsgade 21--23.

Salgsafdeling.

Lager, 5. Etage.

Bogholderi og Indkøbsafdeling.

Landet, og jeg har været Foreningens Næstformand til Dato.

Et Par Aar efter, 26. Juni 1912, købte jeg sammen med Bogbinder Carl Nielsen Ejendommen Kongensgade 27 for 56,000 Kroner. En halv Snes Aar senere, 13. Oktober 1922, afkøbte jeg dog Carl Niensens Arvinger den resterende Del af Ejendommen, saa jeg havde Raadighed over det hele. Det kostede mig 24,000 Kroner.

Med Opførelsen af *City* i Slotsgade begyndte jeg 1924 en stor Opgave, der vel ikke oversteg mine Kræfter, men dog sled haardt paa mine Nerver. Og bag min Ryg sagde Folk: »Nu kører Fred. Rasmussen fast, det kan han ikke magte.« Men det gik alligevel.

I 1925 optog jeg Forhandlingen af Ford Automobiler, og halvandet Aar efter lavede jeg Automobilforretningen om til et Aktieselskab under Navnet *Fred. Rasmussen & Co.* Jeg var Formand for dette Selskab til Efteraaret 1940, og da var det mig en stor Lettelse at komme ud af det.

Da den store Bygning i Slotsgade var færdig 1926, stod Ejendomsskylden til 520,000 Kroner. Samme Aar fik jeg en Overenskomst med Kommunen om den nye Gade fra Kongensgade til Jernbanegade. Den skulde anlægges af Kommunen, og den fik Navnet »Over Bækken«. Dette Navn var ikke blot mig til stor Ærgrelse og Fortrydelse, og det var Genstand for stor Diskussion i de stedlige Aviser. I min Scrapbook har jeg endnu 78 lange Artikler om dette Emne og denne Sag. Efter mange Forhandlinger besluttede Byraadet omsider at kalde den Slotsgade, og det var mig en stor Glæde. For Fac-

deretten maatte jeg betale 25.642,83 Kroner og desuden 10 pCt. af Lejeindtægten af de Butikker, jeg ikke selv brugte, saa mit samlede Bidrag til den ny Gade beløb sig paa det nærmeste til 33.000 Kroner.

Jeg har fortalt lidt om Sundahl og vil gerne nu nævne

Min Søn overtager Forretningen.

en anden god Mand, der har været med til at bygge Firmaet op. Det var Prokurist *Ernst Hansen*. Den 24. Januar 1942 var han til Vinterturneringskamp i Tennishallen, og der faldt han pludselig sammen, ramt af et Hjerteslag. Det var et smerteligt Tab baade for mig og Firmaet, for han var en Mand i sine bedste Aar og

godt inde i alle Spørgsmaal vedrørende Forretningen. Pligtopfyldende, paalidelig og flittig, først om Morgen og sidst om Aftenen var han i alle de Aar, han var hos mig. Ernst Hansen var af den Slags Mennesker, der ikke erstattes lige med det samme.

Saa er der kun dette at fortælle om Forretningen, at da mine Kræfter i 1939 ikke mere slog til, overtoges den af min Søn, Jens Frederik.

Jeg havde overanstrengt mig ved Bilkørsel. I en hel Uge sad jeg ved Rattet hver Dag. Den sidste Tur i et Stræk, Odense, Holsted, Esbjerg, Varde og tilbage til Odense i Regnvejr og med Forretning i hver By, var for meget. Jeg fik en let Hjerneblødning og kunde en Tid ikke dirigere mit højre Ben lige ud. Nu er det, Gud være lovet, gaaet over. Jeg omtaler blot dette, da jeg har bragt i Erfaring, at en Del ældre Mennesker har faaet Hjerneblødning af Overanstrengelse ved Bilkørsel. Det er tilsyneladende saa let, men netop derfor farligt, naar man kommer op i Aarene.

Hvad angaar mine private Rejser, kan jeg nævne, at min Hustru og jeg har haft Fornøjelsen at have været i Sverige, Norge, Schweiz og Italien, hvorfra vi har uforglemmelige Minder.

Af Begivenheder jeg har oplevet, og som har grebet mig dybt, er *de sønderjyske Krigsfangers Hjemkomst* fra Frankrig en af de største. Jeg var Medlem af Modtagelseskomitéen, der sejlede Krigsfangerne i Møde, da de den 13. April 1919 paa Damperen »Sct. Thomas« stod ind i Kanalen. Folk stod i Tusindvis og vinkede til dem. I tre Dage var de Byens Gæster, og Byen holdt en stor Fest for dem paa Fyns Forsamlingshus.

Genforeningen og den store Fest i Dybbøl Skanser er Oplevelser, der gav lyse og uforglemmelige Minder, som kun den 9. April 1940 og 29. August 1943 kunde kaste sin Skygge over.

NOGLE G A V E R

Jeg har haft den Lykke af mine Midler at kunne give Bidrag til forskellige gode Formaal, der har haft min Interesse. Da jeg i 1921 havde 25 Aars Forretnings-jubilæum stiftede jeg et Legat paa 10,000 Kroner, hvis Formaal er at understøtte unge Mænd og Kvinder, der vil paa en grundtvigsk Højskole. I de 22 Aar, der er forløbne indtil nu, har Legatet ydet Hjælp til 102 unge Mennesker og udbetalt 11.000 Kroner i Understøttelser. Grundsummen, der var 4½ pCt. Obligationer i Jydske Landejendomme, er nu ved Supplering naaet op til 15.000 Kroner.

Thomas Kingos Kirke har faaet et Beløb, og Dansk Kirke i Udlandet skænkede jeg Ejendommen Harreslev-gade 65 i Flensborg til Hjem for gamle, danske Mænd og Kvinder. Den indeholder 19 To- og Treværelseslejligheder. Saa har vi skænket en Sum til Fuldførelsen af Grundtvigskirken, og der er stiftet et Legat til Hospitalskirkens Understøttelsesforening i Odense og et til Institutionen Børnenes Helsehjem ved Søndervilstrup Strand. Den danske Kirke i Paris har vi støttet. Vi skænkede det store Krucifiks i Ansgarkirken i Odense, og vi har skænket en Byggegrund til den ny Munkebjergkirke. Og endelig maa jeg vel nævne et Legat til Odense Cykleindustriforening.

Alle Legater og Gaver er ydet i min Hustrus og mit Navn, og naar jeg har nedskrevet det her, er det kun for at vise mine Efterkommere, hvad jeg har interesseret mig for. Det, jeg har ydet, er kun af min Overflod.

TILBAGEBLIK

Jeg er taknemmelig for, at jeg har haft en medfødt Evne til at leve beskedent og spartansk. Utidig Flodhed har altid været mig imod, og naar jeg til Tider ved enkelte Lejligheder har truffet paa Ødselhed, har jeg altid følt mig nedstemt, og den Tanke har meldt sig, at Vedkommende nok senere bliver klogere.

Overfor unge Mennesker har jeg altid hævdet, at det der indenfor rimelige Grænser var sparet, altid var først tjent og let tjent. En opsparet Reserve til Brug for kommende Dage er en god Ting. Dog vil jeg gerne bemærke, at Penge er gode Tjenere, men slette Herrer.

Kunde jeg bare sige det indtrængende nok til mine unge Efterkommere og mine Venner, hvad der er min Erfaring. Naar I skal bryde jer en Vej, søg da at faa gode Venner interesseret for jeres Arbejde og vær trofast imod dem, saa kommer Vekselvirkningen af sig selv, og det vil gaa jer vel. Slaar I ind paa Forretningsvejen, skal I stadig have for Øje, at Kunderne er Forretningens Venner. Kan dette ikke gennemføres, er Købmandsskabet ikke, hvad det burde være, og Resultatet bliver ikke det, som det kunde være blevet ved gensidigt Venskab. Men vælg dine Venner blandt de

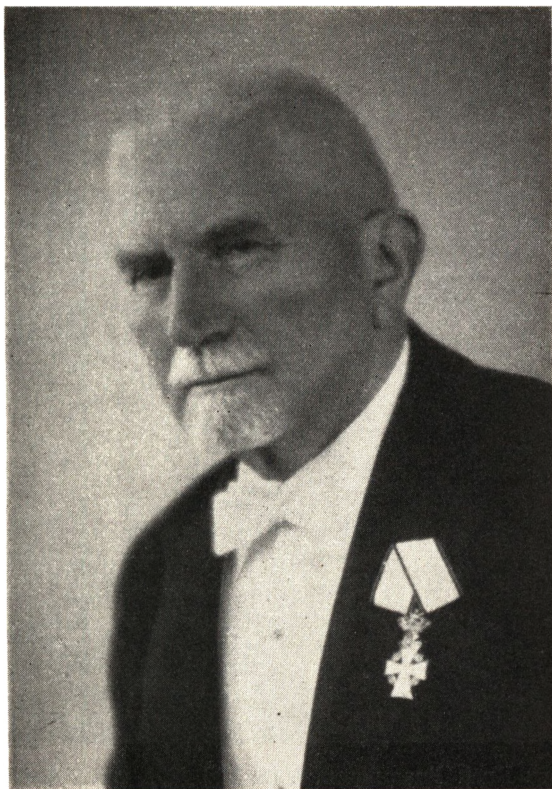
bedste. — Sig mig, hvem du omgaas, og jeg skal sige dig, hvem du er.

Jyderne har et Mundheld, der siger, at en lille Nødløgn et er forbøden, naar det fremmer en Forretning. Jeg holder altid paa, at man skal holde sig til Sandheden, for saa kommer man aldrig ud for ikke at kunne huske, hvad man har sagt, selv om der gaar Aar, og det gavner Forretningen mest.

Nu ved mit femoghalvfjerdstyvende Aar føler jeg, at der har svævet en god Stjerne over mig. Mit Arbejde er lykkedes, og mine Familieforhold er lyse. Truende Skyer ude fra kan man ikke undgaa, og nu og da tænker jeg med Bekymring paa mine Børn og Børnebørn i Flensborg, da ogsaa denne By er blevet Luftkrigens Maal. Men Vorherre har været med os og holdt sin Haand over os ved mange Lejligheder. Maatte vi være det værd.

Margrethe Rasmussen, f. 5. Marts 1874

Fred. Rasmussen, f. 1. April 1868.

BØRN OG BØRNEBØRN

Ingeborg Busk Rasmussen, f. 12. Maj 1901, viet i Sct. Knuds Kirke i Odense til Pastor Hans Frederik Petersen den 13. Juni 1924.

Ellen Margrethe Busk Petersen,	f. 17. Juni 1925.
Kirsten	f. 12. December 1926.
Anders	f. 15. August 1928.
Ingeborg	f. 8. Maj 1931.
Johannes	f. 5. Juli 1932.
Karen	f. 10. December 1933.

Edel Busk Rasmussen, f. 8. Juni 1903, viet i Ansgar Kirke i
Odense til Gaardejer Anders Thyssen den 17. Juni 1927.

Karen Margrethe Thyssen, f. 14. August 1928.

Ragnhild f. 17. Januar 1930.

Hans Frederik Ditlev f. 3. April 1931.

Sanne f. 20. Maj 1934.

Knud Bartholdy f. 26. Juli 1937.

Kirsten Busk Rasmussen, f. 3. Juli 1906, viet i Hospitalskirken
i Odense til Pastor Dr. Kai Jordt Jørgensen den 25. Okto-
ber 1935.

Bodil Jordt Jørgensen, f. 26. April 1937.
Lise f. 15. Maj 1938.

Sanne Busk Rasmussen, f. 29. November 1907, viet i Sct. Knuds Kirke i Odense til Gaardejer Jakob Thomsen den 29. Marts 1928.

Margrethe	Busk Thomsen,	f. 10. Marts 1929.
Inger Marie		f. 2. Maj 1930.
Hans Frederik		f. 2. Maj 1930.
Hanne		f. 1. Januar 1933.
Jens	Busk	f. 3. April 1935.
Else		f. 15. Februar 1939.

**Jens Frederik Busk-Rasmussen, f. 28. Maj 1912, viet i Herlufsholm Kirke til Else Margrethe Clausen den 28. Februar 1941.
Bo Busk-Rasmussen, f. 3. Juni 1942.**

Nærmere Oplysninger om Slægten findes i Optegnelser over:
Fynske Bondeslægter ved Martin Skovbo, 1917
Slægt og Minder ved Laurids Larsen, Middelfart 1940.

